

Dialogin vaaliminen tiedepolitiikassa

Useiden tieteenalojen yhteistoiminnallista tutkimusta pidetään tärkeänä monimutkaisten ongelmien ratkaisemiseksi. Ilmastonmuutos, geopoliittinen epävarmuus ja sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus ovat ongelmia, jotka eivät tunne valtioiden eivätkä korkeakoulujen ja ainelaitosten rajoja ja vaativat näin rajattomuutta myös tieteeltä ja tutkimukselta.

Monitieteisyys, tieteidenvälisyys ja transtieteisyys ovat tiedekeskustelussa käytettyjä termejä, joita Salmela ym. (2024) määrittivät alkuvuoden numerossamme niin, että monitieteisyys on luonteeltaan kumulatiivista ja lisäävää, kun taas tieteidenvälisyyden tavoitteena on eri tieteenalojen näkökulmien yhdistäminen. Transtieteisyys ei rajoitu vain akateemisten tutkijoiden työhön, vaan sen tavoitteena on yhdistää myös muita yhteiskunnallisia toimijoita tiedon luomiseen ja välittämiseen elämän eri alueille ja toimijoille.

Yhden esimerkin tieteidenvälisestä tutkimuksesta tarjoaa ympäristöilmioinen tutkimus, jossa yhdistetään luonnontieteiden, ympäristötieteiden, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden asiantuntemusta. Esimerkiksi kestävyystiede on tieteidenvälinen tutkimusala. Ympäristöongelmien ratkaisemisessa myös taiteella voi olla merkittävä osuus, sillä taiteen avulla voidaan kuvitella muun muassa sellaisia todellisuuksia, jotka muuten eivät ole mahdollisia. Eri taiteiden ja tieteiden yhdistämistä onkin jo kokeiltu ekokriisin ratkaisun ensiaskelissa.

Oleellista transtieteisessä tutkimuksen toteuttamisessa on pohtia, miten tutkimuslaitoksissa ja korkeakouluissa voidaan käytännössä edistää yhteistyötä ja vuoropuhelua eri alojen välillä. Tutkimus- ja taidelaitoksissa sekä instituutioissa pitäisi tunnistaa, millaiset rakenteet rajoittavat ja mitkä tukevat tieteidenvälistä ja transtieteistä tutkimusta. Yhteisen päämäärän hahmottaminen ja sanoittaminen lienevät tärkeät ensiaskeleet, jotta siihen johtavat polut voitaisiin tunnistaa. Salmela ym. (2024) aloittavat tämän prosessin tarkastelemalla artikkelissaan, miten transtieteisten tutkijoiden asema tiedeyhteisöissä vaatii vielä keskusteluja ja ratkaisuja.

Transtieteisiä, monitieteisiä ja monialaisia teemoja käsitellään tänä vuonna myös Edistyksen Päivillä 9.–10.10.2024. Päivien teemana on ”pienin yhteinen tekijä: tiedon dialogisuus”. Päivillä keskustellaan monipaikkaisesti siitä, miten monimutkaisia ongelmia voidaan yrittää ratkaista monitieteisellä yhteistyöllä. Paikallisryhmät toimivat Helsingissä, Jyväskylässä, Oulussa ja Tampereella. Päivillä on tavoitteena luoda tilaa keskustelulle, jossa pohditaan ratkaisukeskeisesti, miten eri tieteen-

ja politiikka-alojen välillä voitaisiin lisätä yhteistyötä ja dialogisuutta sekä miten edistämme käytännössä vuoropuhelua eri alojen, tieteiden ja taiteiden välillä. Oleellista onkin miettiä, mikä on pienin yhteinen tekijä, joka yhdistää eri näkökulmat ja mahdollistaa yhteistyön. Onko pienin yhteinen tekijä kuitenkin inhimillisuus ja toisten läsnä oleva kuuleminen vai jotain ihan muuta?

Edistyksen Päivien jälkikaronkassa torstaina 10.10.2024 paneudutaan reilusti kestävään tulevaisuuteen. Jälkikaronkan paneelikeskustelussa pohditaan, miten sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ekologinen kestävyys voisivat olla yhdistettävissä. Voidaanko trans- tai monitieteisesti löytää reiluja ratkaisuja, joiden takia planeetan ja ihmisten hyvinvointi ei huononisi entisestään? Tavoitteena keskustelussa on, että jälkikaronkassa päästään myös toivon paremmasta tulevaisuudesta.

Tässä numerossa on kaksi vertaisarvioitua artikkelia. Jarmo Kallungin ja Jussi Kivistön artikkeli käsittelee kansalaisten näkemyksiä siitä, olisiko korkeasti koulutettujen reilua joutua maksamaan opiskelustaan. Lehden toinen vertaisarvioitu artikkeli käsittelee eurooppalaisessa yliopistoallianssissa tutkijarekrytointia varten kehitettyä portfoliota, jonka tavoitteena on tutkijanarvioinnin monipuolistaminen. Maria Pietilä, Jouni Kekäle ja Katri Rintamäki analysoivat hakuprosessissa mukana olleiden asiantuntijoiden kokemuksia portfolion käytöstä. Lisäksi lehdessä julkaistaan yksi katsausartikkeli, kolme lectiota ja kaksi kirja-arviointia.

Tiedepolitiikka-lehti on perustanut myös oman podcast-sarjan, jonka ensimmäisessä osassa me päätoimittajat keskustelemme omasta tulokulmastamme tiedepolitiikkaan. Meitä yhdistävänä tekijänä on halu viestiä ymmärrettävästi ja innostavasti tiede- ja korkeakoulupolitiikasta suurelle yleisölle. Podcast on kuultavissa lehden Journal.fi-alustalla. Olethan jo käynyt kuuntelemassa? ■

Päätoimittajat

Mervi Friman, Mira Huusko ja Reetta Muhonen

Lähteet

SALMELA, M., VIENNI-BAPTISTA, B. & CHEAS, K. (2024). Tieteidenväliset ja transtieteiset tutkijat: tieteen rikkaruohoja vai sen queerejä edelläkävijöitä? *Tiedepolitiikka*, 49(1), 7–20. <https://doi.org/10.58957/tp.132011>